І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 58. ЦЕНТІВ 12 CENTS | ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 26-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1960 | TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 58. VOL. LXVII.

ПРИЙНЯТИЙ ПАЛАТОЮ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА ПЕРЕДАНО СЕНАТОВІ

Вашингтон. — В четвер дня 24-го березня ц. р., Палата Репрезентантів прийняла розглянений нею законопроєкт, про громадянські права, що його зараз же після відбутого голосування передано на розгляд і затвердження Сенату. Голосування над палатним законопроєктом відбулося за поіменним викликом конгресменів й воно дало у своєму висліді 311 голосів за законопроєктом і 109 проти його прийняття. На одну годину після голосування в Палаті Репрезентантів Сенат, відкидаючи усі застереження і заперечення південних сенаторів і зрікаючися дальшого розгляду власного законопроєкту про громадянські права і різних дискутованих з зв'язку з ним пропозицій, вирішив великою більшістю голосів почати розгляд палатного законопроєкту вже в середу найближчого тижня. Негайно після одержання палатного законопроєкту сенатор Линдон Б. Джансон, провідник демократичної більшости в Сенаті, закінчуючи даремні і безуспішні шеститижневі дебати над сенатським законопроєктом і пропозиціями в справі тих чи інших постанов про охорону громадянських прав, передав згідно з регуляміном палатний законопроєкт правничій комісії з дорученням розглянути його і приготовити відповідне звідомлення уже на вівторок дня 29-го березня ц. р. У правничій комісії більшість мають сенатори із Півдня і досі — на протязі довгих років — ще не було випадку, щоб ця комісія звітувала про якусь справу зв'язану з законопроєктом про громадянські права і тому то Джансон, передаючи законопроєкт цій комісії, зобов'язав її рішенням сенатської більшости таке звідомлення виготовити і скласти. 72 голосами проти 19 Сенат відкинув пропозицію голови правничої комісії сен. Істленда, щоб законопроєкт був переданий комісії без доручення приготовити на даний реченець звідомлення, прийняття якої визначало б було погребання цілого законопроєкту. В дальшому голосуванні 68 голосами проти 5 Сенат доручив правничій комісії, очолюваній Істлендом перевести розгляд законопроєкту на протязі 5 днів і передати його на розгляд сенатського пленуму вже у вівторок, 29-го березня. Досі не було випадку в історії Сенату, щоб якась комісія не застосувалася до такого доручення цілого Сенату. За прийняття законопроєкту про громадянські права голосувало в Палаті Репрезентантів 179 демократів і 132 республіканці і проти нього 94 демократи і 15 республіканців. Генеральний прокуратор ЗДА Вільям П. Роджерс назвав прийняття законопроєкту про громадянські права Палатою Репрезентантів історичним кроком в напрямку забезпечення громадянських прав для всього населення.

Випробовують сейсмограф для Місяця

Ню Йорк. — Директор Геологічної Ляборатoрії ім. Ламонта д-р Моріс Ювінґ на пресовій конференції з приводу отримання нагороди за праці в ділянці геофізики повідомив журналістів, що науковці підготовляють випустити на Місяць сейсмограф-прилад, який реєструватиме коливання його поверхні. Дотеперішні висліди є задовільні, і тому можна сподіватися, що найдалі до двох років можна буде вислати цей сейсмограф на Місяць. Д-р Ювінґ говорив про цілий ряд проблем, що їх треба розв'язати у зв'язку зі здійсненням цього проєкту. Запроєктований сейсмограф будує Каліфорнійський Технічний Інститут на спілку з Геологічною Ляборатoрією. Цей сейсмограф дозволить розв'язати проблему, з чого складається Місяць, і чи є тверде його ядро.

Рокефеллер зрезиґнував із пляну про обов'язкові для всіх протирадіяційні сховища.

Олбані, Н. Й. — Нюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер зрезиґнував із свого пляну про побудову протирадіяційних схоронищ для всіх мешканців свого стейту і плянує різними способами заохочувати населення до добровільної побудови сховищ, в яких населення могло б ховатися під час атомової радіяції, що виникла б внаслідок атомового нападу на цю країну. І республіканці і демократи були проти Рокефеллерового законопроєкту про те, щоб всі родини мали окреме сховище, в якому могли б пережити ворожий атомовий напад. Згідно з новим пляном ті особи, які побудують собі сховище, зможуть кошти цих будов відтягнути від суми своїх прибутків, бо ці витрати були б звільнені від оподаткування. Від сховищ не платилося б жадних податків. На освідомлення населення про потребу сховищ призначається суму 2,400,000 долярів.

АЙЗЕНГАВЕР ПЛЯНУЄ ВИЇХАТИ НА ВІДПОЧИНОК ДО ДЖОРДЖІЇ

Вашингтон. — З Білого Дому натякають, що президент Айзенгавер в квітні цього року плянує виїхати на відпочинок до Джорджії, куди він майже щороку виїжджав, і де він міг би грати в ґольфа в Край. Ґольф. Клюбі. Журналісти питали пресового секретаря Білого Дому С. Гаґерті, чи Президент не має якихсь інших плянів, але Гаґерті відповів, що Айзенгавер „любить звичайно виїжджати в квітні до Джорджії", і мабуть виїде туди і цього року.

Сенатор Саймінґтон зголосив свою кандидатуру на президента

Сен. Стюарт Саймінґтон

Вашингтон. — 24-го березня 58-річний колишній секретар летунства під час урядування Трумана і теперішній сенатор-демократ із Мізурі Стюарт Саймінґтон офіційно зголосив свою кандидатуру на президента цієї країни і став конкурентом сенаторів - демократів Джана Ф. Кеннеді, Гюберта Г. Гомфрі і сен. Вейна Л. Морса. П'ятим демократичним кандидатом має бути сенатор Линдон Б. Джансон, який досі ще не зголосив офіційно своєї кандидатури. Сен. Саймінґтон одночасно оголосив свою виборчу плятформу, в якій говориться про кандидата, який був би „винахідливим і рішучим", бо він має бути провідником вільного світу. В заяві Саймінґтон говорить про те, що кандидат на президента повинен біля себе об'єднати Демократичну партію, а коли він стане президентом цієї країни, то повинен в першу чергу дбати про єдність цілого народу. Кандидатура сен. Саймінґтона не є жадною несподіванкою, бо він давно плянував кандидувати, гадаючи, що зможе здобути номінацію як компромісовий кандидат, коли б голоси були розбиті між інших кандидатів. В заяві сен. Саймінґтон пише таке: „Якщо наші діти і внуки мають і в майбутньому втішатися американським способом життя, то наступний президент мусить бути для вільного світу винахідливим і рішучим провідником". Тільки „першоклясна Америка і тільки сильна країна зможе скріпити в світі віру у волю і забезпечити світові справедливий і тривкий мир", — твердить кандидат на президента сен. Саймінґтон.

Труман вимагає більш енерґійного проводу від Президента в останньому році урядування

Ню Йорк. — Колишній президент Гаррі С. Труман передав статтю пресовій агенції „Норт Амерікен Нюзпейпер Аллаєнс", яку передрукували численні щоденники, і в якій автор вимагає, щоб президент Айзенгавер і надалі був енерґічним провідником ЗДА і всього вільного світу, хоч за 4 місяці обидві партії найменують своїх кандидатів на президента, і хоч Айзенгавер не може займати теперішнього свого становища в новій каденції. Труман пише, що очі всіх щораз більше звертатимуться в цьому році до того президента, який виграє вибори восени цього року. Труман гадає, що Президент ЗДА повинен бути енерґійний, вирішувати всі проблеми зі становища не одної партії, а всього народу, а тоді і населення ЗДА і інші держави світу вважатимуть Президента цієї країни за дійсного провідника, хоч він в січні 1961-го року передасть владу нововибраному президентові. Президент повинен здобути собі авторитет своєю акцією, бо сама популярність, якою втішається Айзенгавер за кордоном, не вистачає.

Конґресмен Волтер вніс законопроєкт про допущення нових іміґрантів поза квотою

Вашингтон. — Конґресмен-демократ із Пенсилвенії Френсіс Волтер 24-го березня почав переслухання в правничій підкомісії Палати Репрезентантів в справі свого власного законопроєкту про допущення нових іміґрантів поза квотою. В конґресових колах вірять, що цей законопроєкт може Конґрес ухвалити, бо Волтер — це найбільший фахівець в Конґресі від іміґрантських справ, який завжди виступав проти надто ліберальних іміґрантських законопроєктів. Згідно з пляном Волтера, до ЗДА могли б постійно без обмеження прибувати політичні іміґранти, які втекли від переслідування в комуністичних країнах. Їм дозволялося б прибувати до ЗДА на „дворічну пробу". Коли б вони після дворічного побуту виявилися придатними до постійного побуту в цій країні, тоді могли б дістати право на постійний побут, а пізніше могли б старатися про громадянство цієї країни. Але цей законопроєкт не є такий щедрий, якби зразу здавалося, бо він відноситься тільки до тих еміґрантів, які є під мандатом Високого Комісара для справ втікачів при Об'єднаних Націях, отже він не відноситься до арабських і китайських втікачів.

Уряд проти проєкту про обов'язкове забезпечення на лікування пенсіонерів

Вашингтон. — Секретар здоров'я, виховання і добродійности Артур Флеммінґ в Комісії Способів і Засобів в Палаті Репрезентантів заявив, що уряд є однозгідний в тому, що не буде підтримувати жадного проєкту про лікування старших осіб, коли той проєкт мав би бути обов'язковим для всіх. Флеммінґ обіцяв в найближчому часі предложити Конґресові свій плян допомоги на лікування старших осіб, але відмовився сказати, коли це станеться, і не хотів виявити, на які труднощі нарапив був перший його проєкт, який він предкладав Президентові і який Флеммінґ мусів відкинути. Секретар здоров'я проєктував добровільне забезпечення старших осіб на лікування з тим, що федеральний уряд і стейтові леґіслятури доплачували б за ті особи, які не могли б платити забезпечених ставок. Республіканські провідники в Конґресі були проти цього проєкту, і тепер уряд, покищо, вивчає справу лікарського лікування старших осіб і ще на цій сесії обіцяє внести відповідний законопроєкт в цій справі.

СПЕЦІЯЛЬНЕ ВИДАННЯ АНГЛОМОВНОГО „УКРАЇНСЬКОГО ТИЖНЕВИКА"

Друковане разом з цим випуском „Свободи" число англомовного „Українського Тижневика" має спеціяльний характер, бо в більшій частині присвячене справі недалекого перепису населення ЗДА та можливостям і потребі ствердити в цьому переписі наше українське походження. До тієї самої справи відносяться і деякі матеріяли в цьому числі „Свободи", включно з редакційною статтею: „Справа першої ваги".

Захід пригадує, що Берлін не лежить у Східній Німеччині

Берлін. — Західні держави пригадали Совєтам, що Східній Берлін ані не є частиною Східньої Німеччини, ані не лежить на її території. У цій справі державний департамент оприлюднив документи з 1944 року, за якими Совєти виразно визнали, що Берлін має становити окрему адміністраційну одиницю, не зв'язану з іншими окупаційними зонами. В декларації державного департаменту опрокидується твердження східньо-німецьких комуністів, які раз-у-раз повторяють, що цілий Берлін, ото ж і його західня частина, частина, повинен бути частиною Східньої Німеччини, бо він лежить на її території, оточений з усіх сторін її територією. Речник державного департаменту зазначив, що в тій декларації говориться лише про Східню Німеччину, а не про Совєти, бо в першій мірі східньо-німецькі комуністи зголошують претенсії до західнього Берліну, але, мовляв, зміст оприлюднених документів стосується всіх зацікавлених в цій справі сторін. Газетні коментатори вважають, що державний департамент не хоче відновлювати гострої публічної дискусії на цю тему безпосередньо з Москвою.

Совєти далі відкидають контролю роззброєння летунством, як шпигунство

Женева. — На Женевській конференції роззброєння в другому тижні її тривання совєтський делеґат Валеріян Зорін знову заявив, що Совєти відкидають колишню концепцію президента Айзенгавера про „відкрите небо". Совєти — казав він — можуть погодитись на контролю летунством тільки тоді, коли вже буде переведене „генеральне і тотальне" роззброєння, а не раніше, бо зібрані літаками інформації можуть бути використані, як розвідчий матеріял. Зорін не погодився теж на принцип, що треба стверджувати однаково існуючий стан збройних сил, як теж ступінь їх розаброювання. Він погоджувався тільки на те, щоб перевірювати, наскільки переведено роззброєння, без устійнювання, який був збройний стан раніше та який ще залишився. Французький представник Жіль Мош даремне старався з'ясувати Зорінові, що неможливо мати уявлення, чи взагалі переведено якесь успішне роззброєння, якщо не буде порівняльного критерія — який стан був раніш і який є після роззброєння. Зорін уперто твердив, що стверджування актуального стану збройних сил в будь якій їх ділянці — це не контроля, а шпигунство! Таким чином наради на Женевській конференції роззброєння крутяться знову довкола найбільш сутньої справи — міжнародної контролі, щоб роззброєння не обов'язувало тільки західніх держав з залишенням Совєтам вільної руки — негайно зламати договір.

Прем'єр Бірми змагає до поправи взаємин з Японією

Токіо. — У Ну, який був прем'єром Бірми впродовж дев'ятьох років, у 1958 році добровільно зрікся, щоб присвятитись — як сам казав — медитаціям буддиста і молитвам, а в наступному місяці під загальним натиском публічної опінії вертається знову на становище прем'єра своєї країни, прибув як „приватна людина" до столиці Японії, формально для виголошення промови на з'їзді Міжнародного Інституту преси. Насправді, за загальними пресовими коментарями, У Ну, один із найвидатніших далекосхідніх діячів, що був одним із п'ятьох спонзорів Конференції африканських і азійських країн у Вандунґу в 1955 році, приїхав до Токіо, щоб нав'язати знову розмови з японським урядом на тему воєнного відшкодування. У договорі з 1954 року Японія зобов'язалась заплатити Бірмі $250 мільйонів титулом відшкодування за шкоди, заподіяні під час японської окупації Бірми. Але потім Японія погодилась заплатити Індонезії $663 мільйони, а Філіппінам $800 мільйонів відшкодування. Тоді Бірма зажадала ревізії того договору й підвищення суми суми відшкодування. Коли ж Японія відмовилась

Марокканський король протидіє небезпеці бунту лівих арабів

Рабат. — У Марокко напружена ситуація з уваги на акцію лівої організації Крайова Унія народних сил, яка підтримувала прем'єра Абрагама Ібрагіма, але водночас стоїть в опозиції до керівних осіб на королівському дворі і до військової верхівки. Місяць тому одверто оскаржено ту організацію у затіюванні змови проти наступника престолу Муляй Гассана, який є одночасно шефом марокканських збройних сил. Після того оскарження втік до Франції голова названої організації Мехді Бен Барка, але опозиційний рух ширився далі, зосередившись в горах Атлясу. В марокканській пресі появилися відомості про те, що деякі тамошні „каді", себто вищі адміністраційні урядовці, нагромаджують зброю і мобілізують вірних собі арабів у підготові до одвертого бунту проти теперішнього режиму. У зв'язку з цим сильні відділи армії вислано в гори та поставлено ультиматум опозиційним арабським верховодам, щоб вони склали зброю. Ця військова акція ведеться без попередньої ухвали уряду Ібрагіма і тому не є виключене, що прийде до кризи уряду в Марокко. Мохаммед V і його режим — рішуче прозахідні і тому Москва вживає всіх можливих способів, щоб підмінувати володіння Мохаммеда V та його наступника князя Муляй Гассана.

Куба плянує обмежити права американців на їхній морській базі Ґвантанамо

Гавана, Куба. — Кубинський міністер праці майор Авґусто Мартінез Санчез, промовляючи на телевізії, домагався, щоб кубинські робітники, які працють на морській американській базі Ґвантанамо, були суджені згідно з кубинськими а не американськими законами. Коли б здійснити це домагання, то ЗДА не могли б повністю виконувати своєї юрисдикції на своїй базі на Кубі, як це їм є заґарантовано в договорі з 1903 року, який був потверджений в 1934 році. Згідно з цим договором ЗДА визнають „найвищу суверенність" Куби над територією бази (50 квадративих миль землі і води), але на цій території „ЗДА мають виконувати повну юрисдикцію і контролю". Ця справа виникла внаслідок того, що Команда військової бази звільнила з праці одного працівника, який є головним секретарем робітничої конфедерації, за те, що вносив неоправдані зажалення проти Команди. В базі працює коло трьох тисяч кубинців. Куба вимагає, щоб вони були суджені за провини на базі кубинськими а не американськими законами.

МЕКМІЛЛЕН ПРИЇДЕ ДО ВАШИНГТОНУ

ЗДА Й АНГЛІЯ БУДУТЬ НАРАДЖУВАТИСЯ НАД СПРАВАМИ ПРИПИНЕННЯ АТОМОВИХ ДОСЛІДІВ

Геролд Мекміллен

Вашингтон. — Англійський прем'єр Геролд Мекміллен прибуде до Вашингтону з суботи 26 на неділю 27 ц. м. і в понеділок 28 ц. м. буде нараджуватися з президентом Айзенгавером та іншими співрішальними американськими керівними чинниками над становищем, що його ЗДА й Англія повинні зайняти супроти останньої совєтської пропозиції в справі припинення всіх дальших штучних атомових вибухів. Після переговорювання у цій справі у Женеві впродовж 15-х місяців, докладно від 30 жовтня 1958 року, президент Айзенгавер запропонував 11 лютого ц. р. таку розв'язку: щоб підписати договір про заборону всіх штучних атомово-водневих вибухів на землі, в повітрі і під водою, а щодо таких експериментів під землею, то щоб заборонити експерименти з більшою скількістю атомової енерґії, як 19 кілотонів. Це більш-менше сила атомової бомби, що була в 1945 році скинена на міста Наґасакі і Гірошіму. Зате вийняти з-під заборони атомові підземні експерименти нижче 19-х кілотонів тому, що нема покищо способів повного контролювання їх. В американській пропозиції казалось, що західні і совєтські учені повинні негайно приступити до студій над удосконаленням підслухових апаратів, які вможливили б контролю також таких малих підземних вибухів, а тоді вони також були б заборонені. На те в суботу 19 березня Семйон Царапкін, головний совєтський делеґат на згаданій Женевській конференції, відчитав отримату з Москви контр-пропозицію, яка погоджується на проєкт през. Айзенгавера з одним застереженням: договірні держави зобов'яжуться „тимчасово", до часу винайдення способів контролювання також малих підземних вибухів, також не переводити їх. Додатково Царапкін пояснив, що такий мораторіюм тривав би 4-5 років. В американській верхівці думки поділені. Рішучими противниками совєтської препозиції вявились голова державної Комісії атомової енерґії Джон МекКон і голова конґресової Комісії для справ атомової енерґії сен. Клінтон Андерсон. Вони вказували, що насправді Совєти своєю пропозицією хочуть осягнути свою первісну ціль: щоб заборонити взагалі всякі атомові експерименти, не давши ґарантії, що можна буде контролювати, чи вони, Совєти, самі негайно того договору не зламають. Крім цього, вони вказували на необхідність перевести низку дальших експериментів для удосконалення існуючої американської атомової зброї. У цій справі відбулась в минулий вівторок нарада під головуванням президента Айзенгавера з участю державного секретаря Гертера, секретаря оборони Томаса Ґейтса, голови Комісії Атомової енерґії Джона МекКона, шефа Центральної розвідчої агенції Аллена В. Доллеса і наукового дорадника Президента, проф. Ігоря Кістяківського. Коли виявилось, що думки на тій нараді поділені та що, зокрема, державний секретар Гертер дораджує ані не приймати, ані не відкидати совєтської пропозиції, а виступити з дальшою своєю контрпропозицією, президент Айзенгавер розмовляв в цій справі телефонічно з англійським прем'єром. У тій телефонічній розмові вирішено, що англійський прем'єр прилетить до Вашингтону з своїми найближчими дорадниками в атомових справах. За твердженням преси, прем'єр Мекміллен схиляється до того, щоб прийняти совєтську пропозицію в принципі, сподіваючись таким чином, що на найближчій конференції „на вершинах" в травні ц. р. у Парижі буде можна підписати відповідний договір і що це стане добрим початком можливих дальших компромісових узгіднень з большевиками.

Хрущов пропонує знову „пакт неаґресії" між Сходом і Заходом

Париж. — Нікіта Хрущов, у своїй промові на обіді, що його видав в його честь французький прем'єр Мішель Дебре, заперечив, наче б Совєти мали інтенцію вбити клина між Францією і її союзників. Зате Хрущов повторив давню совєтську суґестію, щоб узагалі між державами Північно-атлантійського пакту та членами Варшавського пакту підписати „пакт неаґресії". Зах. держави відкидали таку пропозицію, як пропаґандивний трюк, що ніби мав свідчити про „співіснування" без розв'язання існуючих сутніх розбіжностей. Захід вказував на те, що за чартером ОН і так всі держави зобов'язались жити в мирі. — Французькі комуністи уладили велику прохрущівську маніфестацію перед будинком міської управи Парижу, коли туди приїхав Хрущов. Зрештою, він перевів свою першу ділову двогодинну нараду з президентом де Голем. Газетні коментатори вважають, що нема найменших виглядів, щоб Хрущов і де Голь наблизились у своїх діяметрально суперечних поглядах на справу Берліну і з'єдинення Німеччини.

В АМЕРИЦІ

● **В Провіденсі**, Ровд Айленд, помер в стейт. в'язниці 91-річний в'язень Мартин Далтон, який 1896 року був засуджений на досмертну тюрму за вбивство нюйоркського купця. Більше як 30 років тому його хотіли звільнити, але він, об'їхавши автом тюрму, вирішив не користати з дарования кари і залишився у в'язниці аж до смерти.

● **Рада Цивільної Аеронавтики** перевела слідство і ствердила, що катастрофу літака над Північною Каролайною в дні 6-го січня ц. р. спричинила бомба, яку віз із собою Джюліен Френк, який забезпечив себе на високі суми долярів. Ліву ногу Френка знайдено дуже далеко від решти його тіла, а тіла всіх інших учасників катастрофи були близько розбитого літака.

● **Шеф операцій фльоти** адмірал Арлі А. Вирк недавно пропонував, щоб слово комунізм по англійськи писати через „К" а не „С", щоб цим способом зазначити, що воно є російського походження, і що воно ніколи не прийметься в цій країні вільних людей. Деякі люди послухали адмірала і пишуть по англійськи це слово через „К".

● **В Ню Йорку** у віці 78-ох років помер славний колись журналіст Френклін П. Адамс, який працював як автор щоденних статтей у всіх нюйоркських щоденниках, вживаючи також і віршової форми. Останні 5 років лежав у шпиталі, хоруючи на артеріосклерозу.

У СВІТІ

● **Князь Лі**, нащадок колишньої старої корейської династії, що його японці за своєї окупаційної влади в Кореї плянували посадити на корейський престол, жив від кінця останньої війни в Японії і прийняв японське громадянство. Його син Лі Кію працює в інженер. фірмі в Ню Йорку, жонатий з американкою і зголосив просьбу на амер. громадянство. Таким чином Корея втратила офіційних претендентів до її престолу.

● **Біля берегів Формози** (Тайвані) і на тому тихоокеанському острові відбулися комбіновані морсько - летунсько - наземні маневри американських і вільних китайських збройних сил. 25,000 американських вояків переводили „ворожу" висадку операцію, проти якої боролися „оборонці" Формози. В маневрах взяло участь 300 американських і 100 китайських бойових літаків.

● **Французькі власті**, які очікували були Нікіту Хрущова на летовищі в Орлі на південь від Парижу, попали в паніку, коли совєтський пільот подав із літака вістку, що він скеровує літак на летовище Ле Бурже, на північ від Парижу. Внаслідку рішучого протесту французьких властей, совєтський пілот швидко потім заявив, що це була „помилка".

● **Совєтський уряд** дозволив за останніх шість місяців коло тисячі осіб, совєтських громадян, виїхати на постійне за кордон до своїх родин. Це були здебільша німці, поляки і жиди. Хрущов зробив „ласку" кільком родинам в ЗДА, які діставались до нього за його візити в Америці, і дозволив їх найближчим рідним приїхати з СССР до Америки.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St, Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.
Адреса: „SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Справа першої ваги

До найважливіших справ нашої американсько - української спільноти впродовж квітня цього року належатиме, без сумніву, справа перепису населення. Розуміється, не самого перепису, як такого, бо ним морочить собі голову Федеральне Переписне Бюро при Департаменті Торгівлі, але відповідей, що їх дадуть наші громадяни і мешканці цієї країни на запити в переписних листках, які відносяться до країни походження та матірньої мови.

Таких запитів, що дають можливість встановити національне походження кожної особи, є чотири: P8, P9, P10 і P11. Вони відносяться до країни народження переписуваної особи, її батька і матері та до матірньої мови. Нашим обов'язком є в межах наших можливостей подбати, щоб якнайбільше осіб українського походження ствердили це в переписних листках. Кажемо: якнайбільше, бо, очевидно, всі того не зроблять просто з несвідомости. Та цієї несвідомости напевно не ствердить статистика, і в кінцевому висліді перепису чорним по білому буде подана кількість осіб українського походження, які самі це ствердили

Можливість ствердити національне походження кожного громадянина і мешканця З'єдинених Держав була вже віддавна турботою багатьох етнічних груп в цій країні До успіху тієї акції причинились у відповідній мірі також і українці та їх репрезентації. Тепер же, як таку можність здобуто, виникає побоювання, чи, припадком, ми самі собі не затягнули — петлі на шию. Досі бо ми самі себе рахували на „кругло" два мільйони, в кожному разі нижче від мільйона не сходили. А мільйони в Америці, як відомо, мають переконливу силу. Як ми виглядали б, якби перепис населення не виправдав нашої дотеперішньої аритметики бодай до деякої міри?

А це легко може статись, якщо кожний із свідомих наших громадян не візьме на себе добровільної місії освідомити в цій справі кожного члена своєї родини, своїх сусідів та знайомих. При цьому треба мати на увазі, що за це ствердження свого українського походження може доведеться в одному або другому випадку обмінятись аргументами з несвідомим або недоброзичливим енумератором, що завжди може трапитись.

З таких і подібних міркувань справі перепису присвячуємо в головній мірі, друковане разом з цим числом щоденника, нове число англомовного „Українського Тижневика". Крім виясненъ та писаного матеріялу, подані там фотосвітлини частини переписного листка із запитами, які дають можливість ствердити українське походження, як також оригінального листа директора Переписного Бюра про допущення українського походження в переписі, щоб того листа можна було використати на випадок „дискусії" з переписувачем.

Кожний з нас на своєму місці і відповідно до своїх спроможностей повинен зробити все можливе, щоб дана нам тепер уперше можливість ствердити своє українське походження в переписі населення була якнайповніше використана. Це бо справа першої ваги.

Газардова гра

Державний секретар Крістіян Гертер, зустрівшись у минулий вівторок з членами сенатської Комісії для зовнішніх зв'язків, при нагоді обмірковування на тій Комісії нових сум на допомогу закордонові, відповідав також на запити загального закордонно - політичного характеру. Очевидно, що всіх політиків найбільше цікавить тепер справа призначеної на 16 травня ц. р. нової конференції голів урядів у Парижі з участю Нікіти Хрущова. Гертер погодився з критичними сенаторами, що це не зовсім нормальна справа їхати на таку конференцію без детального пляну, без виразної цілі і — без надії на успіх. Державний секретар заявив одверто, що взагалі такі конференції — не газардова гра.

Ніщо, здається, не характеризує нинішньої анормальної ситуації у світі так, як ствердження міністром закордонних справ Америки, що зустрічі і наради з совєтським прем'єром —— це „газардова гра". Цей вислів Гертера нагадує стиль його великого попередника, Джона Фостера Доллеса. Він свідчить про те, що західні державні мужі цілком здають собі справу з того, що, властиво, безвиглядною забавою є зустрічатися на нарадах з людьми, політичною філософією яких є змагати всіма способами до опанування світу і негувати „буржуазну" етику, включно з святістю міжнародних зобов'язань. А втім, ідуть на такі зустрічі і погоджуються на таку гру, щоб не проминути нічого, що могло б відвернути загрозу нової війни чи послабити її. Ця гра ризиковна, газардова, бо в усіх чотирьох прецендесах — в Тегерані, Ялті, Потсдамі за останньої світової війни і в Женеві у 1955 році — Захід нічого не здобув, а, навпаки, за кожним разом зазнавав політичної поразки. В останньому випадку, у Женеві, поразка була ще розмірно найменша, бо обмежилась втратою часу та уможливленням кремлівським володарям зробити ще одну обіцянку — щодо Німеччини — яку ті володарі потім негайно знову зламали.

У кожній газардовій грі грач чимось ризикує і щось може виграти. Виграю був би відступ прем'єра СССР на конференції „на вершинах" в будь-якій великій міжнародній справі. Чи можна цього сподіватися? Куди реальнішою є програ — щонайменше в ділянці престижу і пропагандивних атутів. Тому навіть грачі в рулетці у Монте Карльо і в популярному американському „бінго" мають куди кращі вигляди на виграу, як партнери на конференціях з Хрущовим.

Тихше води, нижче трави

Репрезентанти російської політичної еміграції широко вихваляються в своїй пресі і в публічних виступах своєю непримиренністю супроти большевизму і комуністичного режиму, але, як постає потреба виявити свою непримиренність не лише словиявити свою непримиренність, то російські активісти й антикомуніси застосовують політику „тихше води, нижче рави".

Минулого року, коли Нікіта Хрущов вибирався до З'єдинених Держав Америки, провідні російські еміграційні кола і пальцем не кивнули, щоб запротестувати проти приїзду натажка кремлівських народовбивців. Вони не включилися ні до якої антихрущовської демонстрації, не опублікували ані одного грімкішого протесту. Загал російської еміграції трактував Хрущова, як репрезентанта Росії, російської державности і російської могутности.

Такої самої тактики дотримується тепер, під час приїзду Нікіти Хрущова до Франції, і тамошня російська політична еміграція. Провідний орган цієї еміграції, паризька „Русская Мисль", опублікував декларацію свого головного редактора С. Водова із закликом до всіх рсійських емігрантів „стриматися від якої б там не було критики і від будь-яких коментарів під час перебування Хрущова на території Франції", нібито з пошани до її президента і уряду, гостем якого є Хрущов. Немає ні слова в декларації про те, щоб усі „русскі" стрималися від антикомуністичних і антихрущовських демонстрацій, бо про цього роду протести ніхто навіть і не подумав.

Заклик до „русских людей" у Франції стриматися від всякої критики і коментарів у відношенні до Хрущова — це один характеристичний доказ не тільки пасивности російської еміграції, а й льояльности до московського комуністичного уряду, очолюваного Хрущовим. У своїй нібито пошані до президента й уряду Франції провідні російські емігранти йдуть далі, як цього вимагає навіть цей уряд, бо, не зважаючи на всю його „гостинність" у відношенні до совєтського „гостя", ні французькі політичні чинники, ні французька преса не переcтали висловлювати своєї критики і своїх коментарів про Хрущова і очолюваний ним режим.

I. Світ

ІМ'Я МАЗЕПИ В ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ

Ця стаття мала вже давно з'явитися в друку, але опублікування її затримали деякі перешкоди: велика віддаль до джерел і труднощі, зв'язані з одержанням відповідних матеріялів.

У 1950 році, коли я працював у бібліотеці Тайванського університету на Формозі, переді мною постав запит: хто був той гетьман, якого згадує польський князь Беньовський у своїх спогадах про перебування в 70-их роках XVIII століття на Камчатському засланні та про втечу звідти? Як видно зі спогадів, Беньовський дістався до Формози, а потім був на Мадагаскарі. Автор згадує, що „п. Батурін прекрасно рисував мапи, а гетьман думав про поселення на Амурі і про подорож до Каліфорнії" . . .

Ось тоді я натрапив в еспанській Енциклопедії „Европео - Амерікана", в т. 33 на стор. 1385, на ім'я „Мазепа". Там було дві позиції. Перша: Мазепа — затока південно-африканської провінції Ель Кабо в гирлі ріки Когга. А друга — біографія нашого гетьмана, де сказано, що „він був народжений у с. Мазепинці, Київської губернії, коло 1640 року і номер у Вендерах 22 вересня 1709 р. Дістав прекрасну освіту в Колегії Єзуїтів і був при дворі короля Яна Казиміра. А далі згадується леґенду про його втечу, про службу при гетьмані Самойловичі, про його зносини в рр. 1704 - 1705 з Лєщинським та Карлом XII. „В жовтні 1708 р. з 7,000 козаків Мазепа приєднався до шведів. Меншиков зруйнував столицю Батурін. Запорожці стали по боці Мазепи в його війні за визволення. Після невдачі під Полтавою, гетьман еміґрував до Бендер. Лорд Байрон і Віктор Гюґо написали присвячені йому поеми". В статті вміщено репродукцію з картини Часіріяна, про яку згадує проф. В. Січинський, а в книзі подано бібліографію, в якій наведено праці Уманця, Костомарова та ін.

У зв'язку з першою позицією — затока Мазепи — розпочалось листування, що дало роз'яснення, як то в далекій Африці названо затоку ім'ям гетьмана Мазепи. Листи надіслано до двох американських географічних товариств та до офіційних установ Південно - Африканського Союзу.

Найдокладнішу інформацію дало Американське Географічне Т-во, яке повідомило, що затока Мазепи і ріг Мазепи знаходяться на побережжі Кентані, в провінції Кептавн, і дістали свої назви від малого корабля - вітрильника, що вів там прибережну торгівлю в 30-их роках минулого століття; є відомості, що той корабель займався також нелеґальною торгівлею. Залога цього корабля в 1839 р. врятувала і перевезла партію Трічарда з великого руху „першої лінії" із затоке Делагоа.

Рівночасно бібліотека Т-ва вказала, що я можу провести особисті дослідження в його архівах та бібліотеці. В листопаді минулого року вдалося переглянути та перевірити кілька мап з минулого століття, і всюди на них зазначено обидві, або одну з тих назв, себто затоку Мазепи та ріг Мазепи. З частини найстарішої мапи Британської Адміралії (ч. 2886 в 1896 р.) зроблено фотостатну копію. Бібліотека також дала кілька вказівок щодо бібліографії тої місцевости.

У Нюйоркській Публічній Бібліотеці також переведено дослідження, на підставі якого встановлено, що першоджерелом всіх даних є архіви британської адміністрації з часів, коли вона перебрала контролю тієї південно-африканської колонії від Голляндії. На жаль, ті архіви — а є їх понад двадцять томів — надруковані в повнім безладі. Користуючись тими архівами о. Чарлз Петман написав основну працю „Південно - Африканські назви: минуле та сучасне", Квінставн 1938 р. В цій праці є все те, що навели ми вище.

Ми звернулися також листом до амбасади Південно-Африканського Союзу у Вашинґтоні, і від п. Вилсона, аташе в культурних справах дістали кілька листів. Спочатку він повідомив, що наш запит переслано до уряду в Преторії. А в грудні минулого року переслав нам відповідь головного бібліотекаря державної бібліотеки в Кептавні такого змісту: „Назва затоки Мазепи і рогу Мазепи біля річки Квора пов'язана випадково з ім'ям Мазепи, козачого гетьмана, героя поеми Байрона. Вони дістали свою назву від малої шкуни „Мазепа", капітан якої Аллен, займався там прибережною торгівлею в 30-их роках минулого століття (значна частина якої, як думають, була нелеґальна). Цей корабель „Мазепа" доставив до порту Натал у 1839 році жертви партії Луї Трічарда з груп „першої лінії", які потерпіли аварію в затоці Делагоа. Ми не знаємо, чому ім'я Мазепи дано кораблеві".

У книзі „Вказівки для плавби вздовж південно-східніх берегів Африки", великому томі, виданому під керівництвом секретаря фльоти (Вашинґтон, 1936 р.) на ст. 117 - 118 подано детальний опис обох тих географічних місцевостей. Зокрема, читаємо, що „плавба там дуже трудна, і навантаження кораблів може бути переведене лише з поміччю малих човнів у добру погоду . . . в погану погоду хвилі котяться безупинно через затоку . . . На побережжі є ліси, а далі — гори".

Є ще кілька цікавих фактів з тих часів, які потребують дальших пошукувань.

В далеких просторах Індійського океану 130 років тому плавав вітрильник „Мазепа". Його капітан, Аллен, очевидно, читав присвячену нашому гетьманові поему Байрона, яка незадовго перед тим була видрукована . .

НА ТЕМИ ДНЯ

ЗАКОН ПРО ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ ГАРАНТУЄ СЕКРЕТНІСТЬ

Вимога, що кожний мусить відповідати на питання про перепис, є така сама стара, як і Конституція.

Така сама вимога стоятиме, починаючи з 1-го квітня, перед кожним, коли аґенти Бюра Перепису відвідуватимуть мешкання.

Але, хоч вимога щодо обов'язку відповідати на питання про перепис стара, секретність поданих інформацій порівнюючи нова. Це було вперше запроваджено в закон під час перепису 1880 року і не втратило свого ефекту й донині.

Кара за відмову відповідати на питання перепису була в кожному законі про перепис від початку переведення їх в З'єдинених Державах, тобто від 1790 року. За теперішнім законом усі особи старші за 18 років мусять відповісти на офіційні запитання за себе самого і за членів своєї родини. Особи, які свідомо відмовляються відповідати на питання, підлягають грошовій карі в сумі 100 дол. або 60 днів в'язниці, або і тому й другому.

Перед 1880 роком не було заборони в законі проти опублікування зібраних під час перепису інформацій про окремих осіб. Колись Бюро Перепису навіть вивішувало списки осіб, включених у перепис, щоб ті люди могли пересвідчитись, що їх ім'я включене.

Закон про перепис 1880 року містив у собі спеціяльний блянк присяги для аґентів перепису, що вони не передаватимуть зібраних інформацій нікому, крім свого також запресяженого зверхника. Всі аґенти перепису, які відкриють комусь зібрані інформації про окремих осіб, підлягають карі в сумі 1,000 долярів або дворічному ув'язненню, або й тому і другому.

Цей закон про секретність значить, що ані аґент перепису, ані якийсь інший робітник Бюра Перепису не сміє передавати інформацій про окремих осіб або членів їх родини ані Федеральному Бюру Податків, ані місцевим збирачам податків, ані мешканевим інспекторам.

Американська Рада

● 23-го березня склав присягу в Сенаті найменований на сенатора з Ореґону 76-річний суддя стейтового найвищого суду Голл С. Ласк, який зайняв становище по покійнім сенаторові Ричардові Нюберґерові. Сенатор Ласк склав візиту президентові Айзенгаверові в Білому Домі, з яким „приємно розмовляв", як казав пізніше новий сенатор, про все, тільки не про політику. Ласк — це демократ.

Роман Коцик

ВСЕРОСІЙСЬКИЙ ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ 1917 РОКУ

(Спомин переписувача)

У літі 1917 року опинився я, як бувший австрійський полонений, у місті Балті, на межі Херсонщини і Поділля. Там запропоновано мені посаду вчителя у новій українській гімназії. Відкриття гімназії затягалося, а тому, що якраз тоді пошукувано переписувачів для зарядженого „Тимчасовим урядом" Керенського загального перепису у цілій російській імперії, я зголосився до цієї справи. Переписувачами було багато студентів (час вакацій), в тому числі й жидів.

Однак, сталася несподівано така подія з одною переписувачкою жидівкою Шапіро, студенткою Одеського університету. В Романівській волості Балтського повіту, юрба, підбехтана солдатами, що були там на постою, напала на цю переписувачку, здерла з неї одіж і вкинула у став, мовляв: „Це відьма, прийшла до нас записувати душі до пекла". Усі її папери спалено. Місцевий учитель Дерев'янко і священик (прізвище, на жаль, забув) стали в її обороні, але ледве самі вирвались від розлюченої юрби. Якось ця переписувачка вирятувалася, сховалася в очереті, а ввечері непомітно вилізла і добилася до Балти. Повітовий комісар (начальник повіту) Опарін, російський соціяліст - революціонер, і начальник повітової міліції Конкалович, конституційний демократ, могли це лише прийняти до відома. Мовляв, що зробиш, тепер „свобода" і „демократія". Про це широко написала тоді вся преса, але то був час революції, і таких подій було більше. Вже мало знайшлося охочих їхати переписувачами на села.

Зразу вислано мене у село Козацьке, Велико - Мошинґської волости, за 6 верств від Балти. Прийшов я до сільського старости ,і той скликав „виконавчий комітет", в якому одинокий секретар, колишній матрос Каспійської фльоти, був грамотним. Переглянув він мої папери і зреферував комітетові. По довгих дебатах комітет ухвалив: „Село Козацьке в переписі не нуждається, перепису не хоче і переписчика не потребує". Я попросив написати мені це на письмі, і „товариш сікретар" радо моє прохання вдовольнив. Він підписався за 7 неграмотних членів комітету, а голова прибив печатку. З цим листом я чимскорше виїхав з села. Мій шеф у Балті списав зі мною протокол, і справа на тім скінчилася.

Тоді призначено мене переписувачем у самому місті Балті, в дільниці між річкою Кодимою, Нижньо-руською вулицею і Малим базаром. Замешкувало цю дільницю найбідніше, здебільша жидівське населення. Ні одного дерева, ні плота не було там, не знати було, де вулиця, де площа. Доми майже всі були однокімнатні. Коло кожного майже дому стояли добудівки, які ще більш опоганювали ту дільницю. В одній кімнаті мешкало пересічно по 4 - 9 душ, розуміється, в ній варили, прали, а часто була ще й шевська або кравецька робітня. Хто мав сіни або кімнату й кухню, той уже був „буржуєм". Під час дощу було там непрохідне болото, а в літі порохи та бруд. Купи обдертих дітей та худі пси доповнювали цей образ нужди і розпуки. Про якісь санітарні улаштування ніхто не знав і не думав. Воду носили з одинокої копанки. Що люди десь у світі мають воду з водотягів, чули мешканці тієї дільниці лише з оповідань.

Як переписувачеві прийшлося мені випитувати тих людей про професії і матеріяльні обставини. Чи не кожний з них був „торговець", що торгував три рази в тиждень на базарі, або „маклер"-посередник. Були ще дрібні ремісники: кравці, шевці та ін. Родини проживали з нужденних заробітків, видаючи не більше як по 5 копійок денно на особу: на 2 коп. фунт хліба, на 1 коп. чаю та цукру і на 2 коп. цибулі, фасолі чи риби. Під час війни настала загальна дорожнеча, і це ще більше загострило нужду. Тоді добре проспервала торгівля крадениими й пограбованими речами, доставцями яких були приїжджі з фронту військовики. Процвітала також торгівля „хамською" горілкою, виробльованою з денатурованого, мішаного з нафтою спирту.

Нераз годі було знайти в таких помешканнях місця при столі, щоб списати найконечніше. Хвороби, головно тиф і туберкульоза, ніколи не залишали цих мешканців. Мене навіть не остерігали, що в тій чи тій хаті лежить хворий на тиф. Жадна санітарна влада ним не цікавилась.

Це все побачив я на тій багатій землі, де збирали по 20 центнерів пшениці з гектара. І не знали, що з тією пшеницею робити, бо замкнення Дарданелів під час Балканської війни 1912 року зробило продукцію пшениці слабо поплатною. Тепер я розумію, що в такій нужді легко міг знайти собі прихильників московський большевизм. Винуватцем цієї нужди був ніхто інший, як російський царський уряд.

Може хтось скаже: це було 43 роки тому, тепер, мабуть, інакше. Однак, я напевно знаю, в тій дільниці Балти ні на йоту не поліпшилися мешканеві відносини. Немає й досі водотягів та хоч найпримітивніших санітарних улаштувань. Хіба що змінилися мешканці тієї дільниці. Живуть тепер там бувші наші селяни, вигнані совєтською владою зі своїх прадідних земель. Коротають вік, згадуючи свої хати із садками.

Домагається податкової реформи

Дітройт, Мишиґен. — Директор Американського Інституту Бухгальтерів Дж. С. Сейдман, промовляючи на зборах в Дітройті, домагався реформи податкової системи, бо теперішня система стягання податків має такі чотири хиби: (1) Вимір податків є зависокий, (2) податковий закон так зредаґований, що його легко „обходити" та не платити податків, (3) цей закон занадто скомплікований, і (4) немає законних засобів, щоб змушувати несумлінних платників податку справедливо робити податкові заяви. Конґрес визначив високі податкові ставки, але одночасно поробив численні вимки для деяких податків, давши їм різні привілеї, що деморалізує інших платників податку. Директор Сейдман вимагає, щоб Конґрес зменшив податкові ставки, і щоб одночасно скасував всякі привілеї для деяких категорій прибутків, бо це поправить мораль всіх тих, що платять федеральні податки.

ТИ ЛИСТІВ НЕ ЧЕКАЙ...

Ти листів не чекай.
Не підписуй солдатські,
штампові,
Бо мене листоносцям
шукати віднині дарма:
В непогоду цих днів
через бурі суворозимові
Я прийду до тебе сама.

Хай лютує зима,
Тільки їй не злякати
кохання,
Що ввібрало в себе
всі земні і небесні сонця,
Що діждалось весни,
що дійшло до квітучого
травня
І ніколи не дійде кінця.

Я не шлю телеграм,
Будеш ти поспішати
на варту,
Розхвильований тим,
що від мене ні слова нема,
Крикне поїзд вітання.
Мене зустрічати не варто:
Я прийду до тебе сама.

Я прийду. Я близько.
Ще мить — простягну
тобі руки,
Ще хвилина одна,
І мене принесуть поїзди
Не на день, не на рік,
не для того, щоб знову
розлуки, —
Назавжди!

ЛІДІЯ КУЛЬВАК

Феодосія, Крим 1960.

Наталя Павлушкова

СВУ і СУМ

(3)

Усі зв'язки з військовиками збігалися також у Єфремова і частково у Павлушкова. Про це довідалася я лише після того, як випустили мене з в'язниці. Я залишалася тоді єдиним працездатним членом нашої родини і мусіла організувати оборону Єфремова, Дурдуківського і Павлушкова. Шукаючи матеріялів і нав'язуючи контакти з різними людьми натрапила я на багато таких справ, що лише натяк на них під час судового слідства чи на судовому процесі збоку Єфремова або Павлушкова потягнув би за собою розстріл кількох військовиків у штабі Київської військової округи і двох командирів територіяльних частин Лише на побаченнях під час процесу і після нього ми могли розмовляти без свідків, порівнюючи безконтрольно, і тоді я отримала від Єфремова і Павлушкова деякі вказівки щодо глибшого законспірування тих зв'язків і тих людей. Один із тих військовиків, командир дивізії М'ясоїдів, вже після процесу був розкритий і розстріляний за те, що в 1930 році дав допомогу селянському повстанню проти колективізації, на чолі якого стояв член СВУ Шопин. В цій дивізії, що стояла біля Павлограду, було кілька десятків членів СУМ-у. Подаю цей випадок тому, що учасники тої події вже не живуть.

В 1937 році були розстріляні, як члени СВУ, начальник штабу однієї територіяльної дивізії, кол. приятель барона Штейнгеля, який і прилучив його до української справи, — Дельвіґ і стр. ляйтенант Андрій Крутько.. Цей кол. учень проф. Дурдуківського, сирота, вихованець дитячого будинку не мав своєї власної родини і все життя присвятив Україні. Він виступив з пропозицією застрелити Сталіна, і для того, з великими труднощами, військові приятелі СВУ і СУМ-у в 1929 році добилися переводу його з військової школи Каменева в Києві до школи червоних старшин у Кремлі. Атентат не відбувся, чому — я не знаю, мабуть, Крутько не мав для того нагоди.

Отже, СУМ не був об'єднанням лише академічної молоді. В його рядах було також багато селянської і робітничої молоді. Як казав Павлушков на процесі, ввесь його випуск з 1-ої Школи ім. Т. Шевченка пішов до СУМ-у, а було там 75 вихованців дитячих будинків, що здебільшого походили з робітничих родин.

Оминаючи згадувати прізвища людей, чия доля невідома, неможливо не згадати хоча б одного з керівників СУМ-у, що був на процесі, — Бориса Матушевського. Його можемо найліпше схарактеризувати словами Павлушкова: „Чудесний товариш, гарна людина, прекрасний робітник. Здається, все стосується його. Енергійний робітник. Таким був він і в СУМ-і"

1928 рік став переломовим не лише для СВУ і СУМ-у, але і для всієї України.

***

Що сприяло викриттю СВУ і СУМ-у, зокрема керівництва їх, і як ці організації викрито?

На це питання було б дуже тяжко відповісти, коли б багато людей не спостерігали підготови процесу СВУ - СУМ-у, ще до арештів, коли б не дізналися багато дечого під час слідства в ГПУ, а головне, коли б Єфремов і Павлушков на побаченнях і після процесу, а В. Дурдуківський у той час, коли перебував на волі, до свого другого арешту, не розповіли б мені і ще одній особі про причини і обставини викриття СВУ і СУМ-у.

Причиною арештувань керівників СВУ і СУМ-у не було проникнення до організації чужої агентури - провокаторів. Навіть провали деяких осередків не викликали арешту провідників, бо ті клітини не знали жадного з керівників СВУ - СУМ-у. Притягнуто увагу влади до керівних діячів СВУ, а вслід за тим і до СУМу поступово, внаслідок різних подій і нездорових відносин, що створилися в Академії Наук з 1924 року.

Однією з подій, які наблизили катастрофу, був прилюдний виступ С. Єфремова в справі самогубства видатного науковця, члена СВУ, Данила Щербаківського, що вкоротив собі життя внаслідок провокацій деректора музею, комуніста, аґента ГПУ. Після протесту академіків, спрямованого до Совнаркому УССР, з приводу тих умов, що привели українського вченого до самогубства, Єфремов виголосив доповідь про Щербаківського, в кінці якої заявив, що „ця смерть не повинна пролунати марно". Таке одверте звернення до українського суспільства в колах КП(б)У визначено як „контрреволюційне". Вислів С. Єфремова: „Смерть Щербаківського — це голосний крик душі змученого громадянина" — скрипники і любченки небезпідставно розцінили, як обвинувачення їх самих. І Комісаріят Освіти вирішив ужити проти Єфремова і проти Кримського деяких заходів.

Після поховання Щербаківського зібрано до купи всі скарги на Єфремова, як на віце - президента, і на Кримського, як на незмінного секретаря Академії, роблені до Комісаріяту Освіти та до уряду в справах академічних і фінансових, і призначено комісію, на чолі з начальником Укрнауки, Озерський, для напівофіційної контролі всього історико - філологічного відділу ВУАН, керівниками якого були Єфремов і Кримський. У цій комісії, між іншими, брали участь: відомий у-капіст Андрій Річицький і проф. К. Штепа, який пізніше, під час німецької окупації України в 1941 - 43 роках видавав у Києві українською мовою брудний листок райхскомісара Коха.

Ця контроля набрала відразу політичного характеру. З Історико - Філологічного відділу вона поширилася на Науково - Педагогічну Комісію, Інститут Мовознавства, Молоду Академію і ін. Перевірялося колишню діяльність співробітників, їх життєписи. Озерський почав викликати до себе науковців, робити їм допити і фіксувати відповіді письмово. Пізніше, всі ці матеріяли використано для обвинувачення багатьох співробітників Академії, передусім Єфремова і Дурдуківського.

Про політичний бік цієї перевірки Єфремов дізнався лише у в'язниці, коли йому, разом з листом Скрипника до ГПУ, пред'явлено матеріяли комісії.

До речі, Озерський з доручення Скрипника розпитував співробітників Академії також про Митрополита В. Липківського і про те, яку ролю грав Єфремов в обороні УАПЦ. Звичайно, ті питання нічого спільного з Академією не мали, але справа в тому, що УАПЦ, як і всі Церкви, була підпорядкована Відділу культів Наркомосвіти, а цей Відділ, через ГПУ, ще з 1924 року почав переслідувати УАПЦ і репресувати її духівництво. Тоді комісаром освіти був ще Шумський. Пізніше Скрипник через свій Відділ культів і ГПУ в 1931 році добив Українську Автокефальну Православну Церкву.

Яр. Славутич

УВІКОВІЧНЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА В КАНАДІ

(Яр. Рудницький, „Матеріяли до українсько-канадійської фольклористики й діялектології", том І, 1956, I-XVI, 1—280 стор.; том II, 1958, стор. 281—540; том III, 1960, 232 стор.)

Українська Вільна Академія Наук у Вінніпезі видала три томи української народної творчости в Канаді. Перші два томи складаються з переказів, оповідань і спогадів українських поселенців, народних сміховинок, приповідок, а найбільше з пісень і народних віршів. Третій том обіймає англомовні переклади вибраного матеріялу з попередніх томів. Переклади вдало виконав відомий поет і критик О. Івах, до речі, автор короткої, але вартісної антології української лірики „Ukrainian Songs and Lyrics", (Вінніпеґ, 1933).

Третій том призначено для англомовного читача, щоб познайомити його з перлинами нашої народної творчости, а в першому й другому томах проф. Яр. Рудницький задокументував для майбутніх поколінь сьогоднішню мову українських поселенців у Канаді. Матеріял зібрано багатющий. Вартість його — неоціненна. Для історика — це джерело інформацій від тих, що самі творили недавню історію Канади. Для письменника — це низка тем і сюжетів, а для філолога — це величезний скарб.

Українська еміґрація йшла до Канади багатьма хвилями, переважно з Галичини, що аж до першої світової війни була під австрійсько-польською займанщиною. Наші люди приносили з собою рідні пісні й перекази і зберігали їх як велику святість. Вплив англійської мови був, але малий: він позначився лише лексично, деякими словами з канадського оточення. Таким чином, мова українських поселенців зоставалася законсервована, така, як була в західній Україні 40—50 років тому. Стихія цієї мови в Канаді ввесь час була дуже сильна. Навіть прибульці з інших українських земель мовно перетоплювалися в цьому середовищі і тепер, як мені довелося спостерігати минулого року в Едмонтоні, Саскатуні й Вінніпезі, мало чим відрізняються.

Коли порівняти розмовну мову канадських українців до сучасної мови в Україні, що за допомогою школи, преси й радіо наближається до літературної великими кроками, то легко помітити значну різницю. Там усе прагне до літературної норми, в якій діялектні відмінності, часто зумовлені чужомовним пануванням наших сусідів, поступово зникають. Це дуже добра ознака, що свідчить про зрілість української нації. Тут навпаки, мовці цупко тримаються „старокрасвих" слів і висловів, „як воша кожуха", слова однієї бабусі з вінніпезького базару, в якої я занадто довго купував моркву — лише для того, щоб якнайдовше з нею поговорити. Порівняймо відому пісню, як вона співається в Україні і в Канаді.

З книги „Народна лірика", Київ, 1956, стор. 278:

Ой у полі жито
Копитами збито,
Під білою березою
Козаченька вбито.

Ой убито, вбито,
Затягнено в жито,
Червоною китайкою
Личенько накрито.

Ой як вийшла мила,
Голубонька сива,
Як підняла китаєчку,
Та й заголосила.

Ой вийшла другая,
Та й вже не такая,
Як підняла китаєчку
Та й поцілувала.

Ой як вийшла третя
З-під білої хати:
„Було б тобі,
вражий сину,
Нас трьох не кохати!"

З „Матеріялів..." Яр. Рудницького, том І, стор. 83 (зберігаємо мову й правопис оригіналу):

Ой, на горі овес,
На долині жито,
Ой, у поли край дороги
Там жовняра вбито.

Ой, убито, вбито,
Затягнено в жито,
Біле лице, чорні очі
Китайков накрито.

Як прийшла дівчина
З чорними очима,
Китаєчку підоймила
Та й заговорила.

Як прийшла другая,
А вже не такая,
Китаєчку підоймила
Ревно заплакала.

— Ой, устань, миленький,
Устань, молоденький!
Ходить, блудить по діброві
Твій кінь вороненький.

— Та най же він ходить,
Та най же він блудить,
Прийде така годиночка,
Що він мене збудить.

Прийде така годиночка,
Прийде така днина,
Що заплачеш, заголосиш,
Як мала дитина.

Перевагу треба дати першому текстові, і з мовного і з мистецького боку. Але чи це знецінює другий текст? Зовсім ні! Він має свої незаперечні вартості, як варіянт першого.

Треба сподіватися, що мова канадських українців, а їх щонайменше півмільйона, буде якоюсь мірою проґресувати в напрямі до літературної, нормативної мови й вимови. Звичайно, це зовсім не значить, що діялекти не мають права на існування.

Цінність праці проф. Яр. Рудницького полягає в тому, що він старанно записав фольклорний матеріял і видав його з науковою точністю.

На спеціяльну увагу заслуговує розділ „Пісні про Канаду". Це зовсім нова сторінка української народної творчости. Треба лише сподіватися, що упорядник тритомника продовжуватиме свою цінну працю в цій галузі. Напевно знайдуться незаписані пісні про Канаду. Без сумніву такі пісні ще будуть складатися, бо українська стихія в Канаді сильна й здорова. Їх треба вчасно записати й видати. Це збагачуватиме не тільки український фольклор, а й багатогранну канадійську культуру, що живиться соками з багатьох етнічних джерел.

Ми були б невдячними, якби не відзначили жертвенности багатьох громадян, зокрема п. Й. Дзьобка, творця й виконавця гарних пісень, що допомогли видати цей тривалий пам'ятник живому українському слову в Канаді.

Варто подумати нашим американсько-українським фольклористам і філологам над успіхами проф. Яр. Рудницького. Адже в ЗДА нас більше, ніж у Канаді. І тут українське народне слово живе живим життям. Хтось мусить подбати про те, щоб це живуче слово записати. Крайня пора Культурній Раді УККА зайнятися цією справою.

Український Народний Союз і „Свобода" це твердиня українців у вільному світі, які мають за собою 65-літню історію провідництва в політичних, соціяльних та культурних змаганнях нашої еміґрації в Америці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шевченкові Роковини в Аллентавні

13-го березня в церкві Святителя Миколая в Алентавні, після Літурґії, митрофорний протоєрей і настоятель храму о. Константин Даниленко, відслужив Громадську Панахиду за душу найбільшого Сина України Тараса Шевченка, що життя своє поклав на вівтар нації, попередивши панахиду словом про Тараса Шевченка.

Помолитися за душу великого Небіжчика прибуло багато земляків-почитателів поета. Молилися з запаленими свічами, на колінах та з з слізми на очах, коли возгласили йому „Вічная пам'ять! А тоді споживали коливо.

По обіді в просторій парафіяльній залі відбулася Святочна Академія. Заля по святочному прибрана рушниками й квітами. Сцена відкрита. На підвищенні великий портрет Поета — в шапці з бандурою коло Дніпра. На задньому плянi видніє зелена гора — „Чернеча". Спереду національні прапори: зоряний та жовто-блакитний.

Ось роздається могутній акорд американського національного гимну „Зорі засіяли прапор". Поклав на п'яніно свої музичні рученята 14-ти літній юнак Тарас Чубенко. Всі встають і в супроводі співають гимн великого народу! Мелодія переключається, а разом з нею й спів наповняє залю словами великого заповіту „Як умру, то поховайте мене на могилі".

Присутні, що прибули на Свято з Алентавну та ще й з різних околиць, уважно слухали реферат про „Творчий шлях геніяльного Кобзаря України — Тараса Шевченка", в якому майстерно вирізблена монументальна постать Поета о. Костем Даниленко-Данилевським.

Художню частину оформив ентузіяст сценічного мистецтва режисер Федір Панасович Чубенко. В ній в національних строях взяли участь учні парафіяльної школи українознавства. Інсценізацію „Перебендя" виконав Любомир Юречко, що на могилі з бандурою перебірав струни й деклямував, а йому майстерно речитативом акомпаніював на п'яніно Тарас Чубенко.

Після цього продеклямували: „Десятина на Боже" — вірш о. О. із „Українського Православного Слова" продеклямувала Броніслава Нечитайло. Та ще вірші з „Кобзаря": „І тут степи і там степи" — Іван Пукшин; „Село" — Любомир Юречко; „Було колись в Україні" — уч. Хорват; „Суботів" — Тарас Чубенко.

Парофіяльний Хор виконав „Садок вишневий коло хати". „Зоре моя вечірняя" та „Реве та стогне Дніпр широкий", що стоячи, всі присутні на залі, проспівали під чудовий акомпаніямент молодого, обдарованого музики — Тараса Чубенка.

Дмитро Краснокутський

ГОЛОС ЧИТАЧА

УЧІТЕСЯ, БРАТИ МОЇ...

В Дітройті, Мишиґен, живе молодий, в Америці народжений Олекса Федак. Він оповідає ось таку історію:

„Моя мама говорила зле поанґлійськи, а ми діти зле по українськи. Одного разу мама до нас сказала: — Слухайте, діти. Віднині, і то зараз, я до вас буду говорити по анґлійськи. Як що я що зле скажу, то ви мене поправте. Ви до мене говоріть по-українськи. Якщо ви зле скажете, то я вас поправлю.

І від тої хвилі ми почали школу. Ми поправляли маму, а мама нас. Така школа тривала, аж доки ми, діти, з дому не розійшлися, кожне в свою дорогу.

І всі ми знаємо добре по українськи, а наша мама навчилася добре по анґлійськи.

Йосиф Крупка

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ, КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНҐС

SHARE IN AMERICA BUY U.S. SAVINGS BONDS

З наших буднів

СУЧАСНІ ТУРИСТИ

Панський розум мав наш український Пікасо, як його називає „Свобода", в мій давній приятель Любко Гуцалюк, що завчасу втік із Парижу на долину міста Ню Йорку, а то напевно був би тепер гостем французького уряду, то значить; простішою мовою сказавши, був би депортований з вірною подругою життя на острів Корсику. Кажу „напевно" і відповідаю за те, що говорю: секретна служба 5-ої Республіки, мабуть, була точно поінформована про те, що в таборі „Орлик" у Берхтесґадені п. Любослав Гуцалюк зачислявся до революційних елементів і часто знаходився з цього приводу в конфлікті з таборовими властями. Отже, запрошення на Корсику в характері „туриста" зовсім певно не оминуло б

З другого боку трактуючи справу, — такі довші вакації на кошт гостинного уряду і перебування „за фрасp" в одному з найкращих готелів, серед мальовничої корсиканської природи, — це теж оказія, яка зрідка трапляється нашому братові - богемістові. Ред. Роман Купчинський оказав недавно на передярмарковому засіданні Правління Літературно - Мистецького Клюбу:

— Десь люди мають щастя, а ми ні... Чому то нас американці не вивозили, як туристів, коли тут, по Америці, волочився Нікіта Хрущов? Я не мав би нічого проти того, якби Айзенгавер зафундував мені вакації на Флориді чи на Гавайських островах, або навіть на Союзівці, хоч би тільки на два тижні!

Жарти-жартами, але тут вам зразу кидається у вічі різниця між двома демократичними системами; французькою й американською. Тут, славити Бога, під час візити Хрущова ніхто з нас не мусів бути „туристом", нікого з українців не депортували і нікого не арештували, крім друга Степана Чуми з Об'єднаного Комітету, що трохи заголосно маніфестував під Об'єднаними Націями і мав маленький, рукопашний конфлікт з якимось проґресистом із Бруклину... і його.

Інша річ, що, ми вже не еміґранти, як наші брати у Франції, а повноправні громадяни ЗДА, а хто ще ним не є, того просять, щоб ласкаво зволив узяти громадянство. І от виходить цікава штука з цим громадянством: рахуємось, ніби, американцями, з усіми 4-ма свободами, а додатково маємо ще й п'яту — під час перепису населення, що починається якраз на Пріма Апріліс, можемо уважати себе українцями і признаватись до України, як держави, аж у чотирьох рубриках! Так що нема чого так дуже нарікати на Америку, що ми частенько й робимо, раз — за старою звичкою, як вічні нарікали, а подруге — що це нарікання забезпечене конституцією З'єдинених Держав.

Ікер

● У Лондоні осягнено в минулу середу на авкційному продажі найвищу ціну, яку будьколи осягнено за якийсь англійський образ. Джофрі Еню, власник крамниці з образами, купив образ англійського мистця Томаса Ґейнсборо з 1748 року, портрет пана й пані Андрю на тлі красвиду, за 130,000 фунтів шт. ($364,000). Другу найвищу ціну за англійський образ — того самого мистця „Блакитного хлопця" — заплачено 104,000 фунтів шт. ($291,000). Гадають, що образ закуплено для американського нафтового мільйонера Пола Ґетті, який був приявний на тому авкціоні. В англійському парляменті була інтерпеляція, чи ті скарби англійського мистецтва не помандрують геть з Англії, але уряд не дав на це ніякої відповіді.

✝

Ділимося сумною вісткою з Родиною та Приятелями, що дня 24-го березня 1960 р. відійшла від нас у Вічність, на 16-ій весні життя, після довгої й важкої недуги Наша Найдорожча, Єдина

ДОНЕЧКА і ВНУЧКА,

Олюся Мирослава КИСІЛЕВСЬКА

колишня учениця парафіяльної та українознавчої школи в Ню Йорку.

ПАНАХИДА буде відправлена в П'ЯТНИЦЮ, 25-го БЕРЕЗНЯ 1960 р., в год. 8:00 вечора, в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН відбудеться в СУБОТУ, 26-го БЕРЕЗНЯ 1960 р., в год. 9:00 ранку, з того ж заведення до української католицької церкви св. Юрія в Ню Йорку.

Горем прибиті:

ЯРОСЛАВА з ОЛЕНСЬКИХ і ЮРІЙ — батьки
АНДРІЙ ОЛЕНСЬКИЙ — дідусь
АНАСТАСІЯ і КОСТЬ КИСІЛЕВСЬКІ — бабуся і дідуньо
РОДИНА

✝

Кревних і Знайомих повідомляємо, що

бл. п. Михайло БРУНЕЦЬ

був. інспектор шкіл в Бережанах, упокоївся в Бозі в четвер, 24-го березня 1960 р., в Ню Йорку, по довгій і важкій недузі.

ПОХОРОН — в СУБОТУ, 26-го БЕРЕЗНЯ 1960 року, в год. 10:00 ранку, з церкви св. Юрія в Ню Йорку, на цвинтар Кальварія.

Прибиті смутком:

дружина — ІВАННА
доньки — ЛІДА і СЛАВА з Родинами
та БРАТИ і СЕСТРИ в Рідім Краю

✝

У глибокому смутку повідомляємо наших Членів, що дня 24-го березня 1960 р. в Ню Йорку відійшов у Вічність, на 67-му році життя,

проф. Михайло БРУНЕЦЬ

Голова Головної Контрольної Комісії Українського Союзу Політичних В'язнів, колишній німецький політ.-в'язень, старшина УГА та суспільно-політичний діяч і кол. шкільний інспектор в Бережанах.

ПАНАХИДА буде відправлена в П'ЯТНИЦЮ, 25-го БЕРЕЗНЯ 1960 р., в год. 8:00 вечора, в пох. заведенні П. Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН відбудеться в СУБОТУ, 26-го БЕРЕЗНЯ 1960 р., в год. 10:00 ранку, з пох. заведення до української кат. церкви св. Юра в Ню Йорку, а звідтам на цвинтар Кальварія — Квінс.

Вічна Йому Пам'ять!

УКРАЇНСЬКИЙ СОЮЗ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ у ЗДА

✝

Ділимося сумною вісткою, що Наш Найдорожчий СТРИЄЧНИЙ БРАТ і ВУЙКО,

бл. п. Михайло БРУНЕЦЬ

помер в Ню Йорку дня 24-го березня 1960 року.

Александер і Мирослав КУЛИНИЧІ

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"

Урядовий орган Кастра заперечує закиди про комуністичні впливи

Гавана, Куба. — Відомий кубинський журналіст і радіовий коментатор Луїс Конте Аґаро в промові в Клюбі „Леви" хвалив прем'єра Фіделя Кастро, якого є особистим приятелем, але одночасно говорив про комуністичні впливи в уряді кубинського прем'єра. На другий день незалежні часописи хвалили промову Аґара, але урядовий орган прем'єра „Революсіон" назвав його „вбивником революції" і „зрадником". Одночасно з Вашинґтону повідомляють, що Федеральна Авіяційна Аґенція видала нові контрольні загострення летів до Куби, щоб перешкодити приватним особам загострювати відносини між ЗДА і Кубинською Республікою, як це сталося недавно внаслідок лету Говарда Рандквіста, літак якого зістрелено на Кубі, а його самого заарештовано. В Маямі на Флориді зорганізовано інформаційний центр при місцевому уряді іміграції і натуралізації, і той центр збиратиме інформації про всі приватні лети на Кубу. Керівники летовищ на Флориді, в Алабамі і Джорджії мають інформувати центр про особи, які хочуть винаймати літаки, про пілотів і інженерів, про місце, куди летить літак, та про ціль запланованого лету. Проситься також, щоб зголошувати інформації, коли б хтось знав, що плянується вивезти на Кубу зброю або амуніцію.

Посмертні Згадки

Михайло БРУНЕЦЬ, член 204 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, народж. 1-го листопада 1893 року у Камінці Ліска, пов. Рава Руська, Зах. Україна, помер 24-го березня 1960 р. Покійний полишив у смутку дружину Іванну, двоє дітей: Лідію та Богуславу. Похорон відбудеться в суботу, 26-го березня 1960 р., в год. 10-ій ранку, з пох. заведення Петра Яреми до церкви св. Юрія, — при 7-ій вул. в Ню Йорку, а опісля на цвинтар Кальварія. Проситься Членів 204 Відділу взяти численну участь у Похороні. — В. П. П.!

В. Гасій, секр.

ІЗ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРОМАДИ В НЮ ЙОРКУ

Студенти Метрополії Ню Йорку виповнили домівку хору „Думка". Всі вони прийшли на Загальні Збори української Студентської Громади в Ню Йорку. Хоч здавалось що збори не відбудуться, що Громада перестала існувати, одначе Загальні Збори відбулися 11-го березня 1960 року. Правда, Загальні Збори мали відбутися кілька місяців скорше, але це спізнення ні в якому разі не свідчить про те, що Громада нічого не робила або що вона мала розлетітись. Бо коли звітував голова уступаючої Управи, В. Бакум, про діяльність Громади, присутні почули, як багато вона працювала. Наприклад, відбулося святочне відзначення десятиліття існування Громади в Ню Йорку з участю молодих письменників і музиків; доповідь проф. Шанковського про сучасний політичний стан на Україні, доповідь ред. Кравцева про сучасну літературу на Україні; участь Громади в 4-му Конґресі СУСТА, участь Громади в праці Фонду Катедри Українознавства; участь у влаштуванні концерту співака Юрія Богачевського. Також відбулася „Маланка" в попередньому році, як і рівнож вечори музики в звуковій студії УТА.

Зборами провадила Президія у складі: президент СУСТА Константин Савчук — голова, Таня Осадца і Лося Ганущак — секретарі. В Номінаційну Комісію ввійшли П. Дорожинський, А. Кіпа і Ю. Віняр.

Дуже серйозною точкою програми сходин була інформативна доповідь С. Хемича про плян компанії ФКУ і участь в ній Громади.

Останню найважнішу точку в програмі — вибір нової Управи — попередив К. Савчук закликом, щоб збір вибрав нову Управу із студентів наймолодшого покоління „Нехай, казав він, молодші студенти виявляють свою ініціятиву". Наскільки присутні чи практично, Номінаційна Комісія взяли не до уваги?

Новий склад Управи такий: голова — А. Кіпа, 1-ий заст. П. Дорожинський, 2-ий заст. Б. Голинський, секретар — М. Савчак, скарбник — Л. Ганущак, організаційний — Ю. Шуган, культурно-освітній референт — Е. Лащик, реф. зовнішніх зв'язків — Х. Конашевич, реф. преси — Р. Мац, реф. справ ФКУ — М. Хемич. Контрольна Комісія: голова — В. Бакум, члени — К. Савчук, Я. Криштальський. Товариський Суд: голова — П. Гой, члени — І. Федоренко, А. Процик.

Із закликом К. Савчука вибрати нову Управу із студентів наймолодшого покоління майже всі погоджувались. Головне, щоб ці наймолодші були задоволені.

Роман Мац

Совєти признають потребу контролі при роззброєнні — в теорії

Женева. — Валеріян Зорін, як голова совєтської делеґації на міжнародній конференції роззброєння у Женеві, виголосив в минулу середу велику промову, присвячену справі — контролі. Стосуючи привичку совєтську тактику — заскакування інших членів конференції несподіванками, Зорін несподівано виголосив промову у честь тієї контролі, якої Совєти насправді ніяк не хочуть допустити і проти якої бориться всіми засобами на всіх конференціях, де мова про роззброєння. Зорін запевнив, що Совєти визнають потребу контрольної системи „від хвилини, коли перший вояк відложить на бік свій кріс, аж до моменту знищення останньої атомової бомби". Водночас Зорін палко боронив п о т р е б у збереження контрольної системи ще й тоді, коли буде переведене „ґенеральне і повне" міжнародне роззброєння, щоб — нібито — не допустити до відновлення будь-котрою державою свого зброєння. Але поза загальними фразами Зорін не сказав ані слова про те, як Совєти уявляють собі систему міжнародної контролі, яка ґарантувала б, що договір про роззброєння буде дійсно виконаний. Коли ж Зоріна спитали про це, він відповів коротко: деталі прийдуть згодом. Але він вже відразу зазначив, що перевірювання збройної сили кожної договірної сторони не потрібне і не доцільне, бо — мовляв — це було б „контролею без роззброєння" та не роззброєння, а — шпиґунством. Отож большевиків надалі не покидає їхня манія переслідування „шпигунами".

УВАГА! — СТУДЕНТИ!

Поїздка на Світовий Конґрес Українського Студенства до Европи

В закликах Управи СУСТА в справі поїздки українського студенства Америки і Канади до Европи, які появилися 20 лютого і 8 березня в „Свободі", через недогляд Управи, не було виразно зазначено, що в згаданій поїздці можуть брати участь лише студенти, які є членами Союзу Українських Студентських Товариств Америки і Союзу Українських Студентів Канади. Вияснюємо, що, звертаючись до студенства, ми мали на думці студентів, які є членами зазначених вище студентських організацій, себто тих студентів, які належать до студентських Клюбів, Громад чи Товариств, що входять у систему СУСТА та СУСК-у.

Управа СУСТА

Читайте щоденник „Свободу"